

Stamning

Vad är stamning?

Stamning kan beskrivas som återkommande ofrivilliga störningar i talets flyt. Det är vanligt att stamning varierar i perioder. Den kan ibland komma plötsligt och andra gånger mer smygande. I många fall försvinner stamningen i samband med barnets allmänna mognad. Några barn fortsätter dock att stamma. Det är inte möjligt att idag säkert bedöma vilka barn som kommer att sluta stamma och vem som kommer att fortsätta.

Stamningen debuterar oftast i 2-5 års ålder. Ca 5 % av alla barn stammar någon gång under förskoleåldern. Ca 1 % av den vuxna befolkningen stammar.

Stamning är en talstörning som visar sig på olika sätt:

- Upprepningar av ord, t ex min min min mössa
- Upprepningar av stavelser, t ex bo-bo-bo-bord
- Upprepningar av ljud, t ex p-p-p-pappa
- Förlängning av ljud, t ex ssssss-ol
- Blockering, barnet "fastnar" på ljud. Ibland blir det helt tyst. Barnet börjar kämpa och det blir svårt att komma vidare i talet.

Orsak

Flera samverkande faktorer anses påverka stamningens utveckling. Forskningen tyder dock på att stamning har en neurobiologisk grundorsak, man föds med en predisposition för stamning. Denna predisposition kan ärvas och det vanligt att flera individer i samma familj stammar.

Barn i åldern 2-4 år genomgår en stor och snabb utveckling i språk- och talförmåga. Det är inte ovanligt att barnen då upprepar hela ord (helordsomtagningar) när de pratar. Dessa barn uppvisar inga varningstecken, som t ex talgenans. Det är alltså helt normalt att i den åldern upprepa ord när man pratar. Ibland är det dock svårt att skilja dessa omtagningar ifrån stamning. Övriga varningstecken, se nedan.

Varningstecken och remisskriterier till logoped

- Föräldraoro
- Omgivningen reagerar på att barnet förefaller hindrad i sin kommunikation.
- Barnet kämpar mycket för att få fram orden.
- Barnet är besvärat av sin stamning, t ex tystnar, undviker att prata i olika situationer, ger upp att prata.
- Medrörelser börjar förekomma (t.ex. blinkar i stamningsögonblicket, knycker på huvudet, har extra rörelser i käke, läppar eller ögon etc.).

Föräldraoro är alltid att ta på allvar och föranleder erbjudande om remiss till logoped!

Behandling

Det finns flera olika behandlingsstrategier när det kommer till barn som stammar. Behandling sker via barnets omgivning och vid behov direkt behandling med det stammande barnet.

Remitteringsförfarande

Barn som stammar remitteras via remissportalen:

Adress på kuvertet:

Remissportalen
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg

Adress på remissen:

Logopedimottagning ÖNH Sahlgrenska
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg

Telefon 031-342 25 39

Barn med både frågeställning stamning och utfall på språk- och talscreening/frågeställning språkstörning, remitteras också till lokal barnlogoped vid Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen (BVC inom Södra Bohuslän) eller till Logopedimottagning barn och ungdom, Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus (BVC inom Göteborg).

Föräldraråd

Dessa råd kan du som BVC-sjuksköterska ge till föräldrar vars barn stammar:

- Visa att du lyssnar på ditt barn! Det är viktigt att lyssna på vad barnet säger, inte hur det säger det.
- Kom ihåg att du som förälder är förebild för ditt barn. Försök att själv ta det lugnt när Du pratar.
- Försök att hålla avspänd ögonkontakt med barnet när ni pratar.
- Låt barnet prata färdigt. Försök att inte avbryta eller fylla i ord som barnet fastnar på.
- Om barnet själv kommenterar att det inte går att prata/är svårt att prata, kan du gärna bekräfta att det är svårt att prata ibland. Det är inte farligt att prata om stamning på ett accepterande sätt. Uppmärksamma och trösta barnet om det är jobbigt att få ut orden.

Litteraturtips:

- Knudsen, P. & Christmann, H., Stamning hos barn, Nypon förlag 2014
- Garsten, M. & Lundström, C., Stamning hos förskolebarn, Stamningsförbundet 2015
- Larsson, L., När ditt barn stammar. Tranel förlag, Falun 1992. (Broschyren finns på polska, persiska, finska, spanska, kurmandji, engelska och svenska)
- Michael Palin Centers hemsida: <http://www.stammeringcentre.org> (information på engelska)

Broschyr: Barn som stammar. Broschyren finns att beställa gratis ifrån stamningsförbundet på deras hemsida. Se även text och länkar på Rikshandboken.

Stamningsförbundet: www.stamning.se